

Program koncertu

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Mše C dur, KV. 317, „Korunovační“

1. Kyrie
2. Gloria
3. Credo
4. Sanctus
5. Benedictus
6. Agnus Dei

sóla: Tereza Merklová – soprán
Hana Procházková – alt
Zoltán Korda – tenor
Jan Kyzlink – bas

sbor: Brněnský akademický sbor
Akademické pěvecké sdružení Moravan
Smíšený sbor při chrámu sv. Jakuba v Brně

orchestr: Czech Virtuosi
pozitiv: Martin Jakubíček

dirigent: Tomáš Ibrmajer

Georg Friederich Händel (1685–1759)

Dixit Dominus, HWV. 232

1. Dixit Dominus
2. Virgam virtutis tuae
3. Tecum principium
4. Juravit Dominus
5. Tu es sacerdos
6. Dominus a dextris tuis
7. Judicabit nationibus
8. De torrente in via
9. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto

sóla: Tereza Merklová – soprán I.
Martina Králíková – soprán II.
Jitka Zerhauová – alt
Zoltán Korda – tenor
Jan Kyzlink – bas

sbor: Brněnský akademický sbor
orchestr: Czech Virtuosi
pozitiv: Martin Jakubíček

dirigent: Jaroslav Kyzlink

Slovo o programu

V průběhu náročných let 1777–79, kdy hledal nové zaměstnání v některém významném hudebním centru, cestoval **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756–1791) přes Mnichov, Paříž a Mannheim. Po návratu do Salzburgu byl pak arcibiskupem Hieronymem Colloredem jmenován do funkce koncertního mistra a dvorního varhaníka. To obnášelo hru v katedrále, při dvoře, v kapli a výuku choralistů. Nad to samozřejmě také tvorbu duchovní hudby. Ve snaze co nejdříve dostát svému závazku zkomponoval v krátkém období dvou let vedle *Korunovační mše* také *Missu solemnis*, mariánskou antifonu *Regina coeli* a zhudebnil části nešpor. Kromě toho vytvořil tři symfonie, několik koncertů a komorních skladeb, což mohlo být (jako rozptylování od „vážné tvorby“) důvodem pro kardinálovu nespokojenost s jeho prací.

Přízvisko nejznámější Mozartovy mše C dur – „Korunovační“ se vžilo až v průběhu 19. století a nesouvisí tedy s původním určením díla. Se vši pravděpodobností se mše začala

označovat jako Korunovační až po jejím provedení na jedné z císařských korunovacích v Praze – a to buď Leopolda II. roku 1791, nebo Franze II. v srpnu roku následujícího.

Hudbu ke mším tvořil Mozart od roku 1768. V **Korunovační mši** užil symfonických prostředků k co nejdůstojnějšímu vyznění díla – majestátní vstupní akordy (tečkovaným rytmem evokující charakter francouzské ouvertury) i obsazení orchestru a hudební řeč odpovídají slavnostní mši. Části *Gloria* i *Credo* jsou třídlílné: „Quoniam tu solus Sanctus“ v *Gloria* a „Et resurrexit“ v *Credo* jsou symetrickým zopakováním vstupních témat. Intonace v sólovém *Agnus Dei* předesílající hudbu *Figarovy svatby* naznačují, že u Mozarta mají výrazové prostředky opery a církevní hudby dosti blízko. Navrácení hudebního materiálu z *Kyrie* v závěrečné pasáži *Dona nobis pacem* uzavře mši do cyklické formy. Krátké trvání díla (necelé půl hodiny) bylo dáno omezením salzburského arcibiskupa – jeho reformy duchovní hudby stanovily, že mše nesmí trvat déle nežli tři čtvrti hodiny.

Mozart zkomponoval *Korunovační mši* pro některou z velikonocních bohoslužeb roku 1779 připadajících na 4. nebo 5. dubna. Bylo mu 23 let.

Ještě o rok mladší byl Georg Friederich Händel, když pracoval na zhudebnění žalmu *Dixit Dominus*. 300. výročí vzniku tohoto díla si připomínáme letos v dubnu.

Georg Friederich Händel (1685–1759) přicestoval v lednu 1707 přes Florencii do Říma. Itálii tehdy sužovala válka o španělské dědictví a ani hudebně nebyla situace mladému Němci příliš nakloněna – opera, kterou se do její „kolébky“ vypravil poznat, byla v Římě (až do roku 1709) zakázána. Vstřebával tedy bohatství tamní katolické chrámové kompozice. Jako vynikající varhaník a hráč na cembalo pronikl Händel do vysoké římské společnosti (jeho patrony byli kardinálové Colonna, Pamphili a Ottoboni), z hudebníků poznal např. Arcangela Corelliho, Alessandra Scarlattiho i jeho syna Domenica. Protestant Händel své římské příznivce překvapoval též zhudebněním latinských žalmů a motet. Prokázal tak obdivuhodnou schopnost zpracovat nábožensky i jazykově zcela cizí liturgický text.

V rámci liturgie je „Dixit Dominus“ (110. žalm) oddílem nešpor, tedy nedílnou součástí slavnostního ritu nedělí a velkých svátků. Jde o tři tisíce let starý text, který byl v hudebních dějinách zpracován mnohokrát (Lasso, Palestrina, Monteverdi, Vivaldi, Zelenka, Vejvanovský, Lully ad.). V Händlových žalmech a motetech z italského období bývá text rozdělen v typicky římském slohu do několika kratších úseků. **Dixit Dominus** pro pětihlasý sbor, sóla, malý smyčcový orchestr a continuo, je fascinujícím svědectvím Händlovy kompoziční techniky. V první části skladatel použil tehdy již archaickou techniku: jako cantus firmus zpracoval úsek z gregoriánského chorálu, tradičního jednohlasého bohoslužebného zpěvu. Po úvodních verších představí cantus firmus nejprve soprány („donec ponam inimicos tuos“), později jej převezme bas („scabellum pedum tuorum“) a pokračují v něm i zbývající hlasy v pořadí alt, tenor, soprán. Text 110. žalmu je sám o sobě velmi emotivní, ale Händel si vynalézavě poradil i s méně podnětným úsekem textu – v části *Tu es sacerdos* přednášejí cantus firmus nejdříve basy („ty jsi kněz navěky“), zatímco ostatní hlasy kontrapunkticky štěbetají „secundum ordinem Melchisedech“ („podle řádu Melchisedechova“). V *Dominus a dextris tuis* působí velmi zvukomalebně harmonické průtahy a disonance na slova „in die irae suae“ („v den svého hněvu“) podložené neúprosně tepající rytmem v orchestru. Krátký příslib spravedlnosti („judicabit in nationibus“) střídá zhudebnění slov „implebit ruinas“ ilustrující budoucí zkázu korunovaného jedinečně drtícím „conquassabit“. Následuje napětím prostoupený tajemný díl *De torrente in via bibet*. Na svou dobu je Händlovo modulační

mistrovství značně odvážné. Žalm, jako obvykle, uzavírá doxologie (*Gloria*) – a Händlovo „Sláva Otci a Synu a Duchu Svatému“ je závěrem vpravdě velkolepým. Znovu uslyšíme melodii cantu firmu z první části „sicut erat in principio“ zpočátku v basech, později již nepřehlédnutelně ve středních hlasech. Složitou strukturu zakončí společně vyslovené „jako byla na počátku i nyní a navždy“, aby závěrečná mohutná fuga „až na věky věků, amen“ završila celou kantátu.

Ludmila Němcová

ŽALM 110 • Dixit Dominus Výrok Hospodinův mému pánu

1. Řekl Pán mému pánu:
Zasedni po mé pravici,
dokud nepoložím tvé nepřátele za podnož tvým nohám.
2. Žezlo své moci ti Pán podá ze Siónu.
Panuj uprostřed svých nepřátel.
3. Tobě náleží vláda v den tvé moci:
v záři svatých jsem tě zrodil před východem jitřenky.
4. Přísahal Pán a nebude toho litovat:
5. Ty jsi kněz navěky podle řádu Melchisedechova
6. Pán ti bude po pravici, rozdrtí v den svého hněvu nepřátelské krále.
7. Bude soudit mezi národy, naplní zkázu, rozdrtí hlavy v zemích mnohých.
8. Z potoka po cestě pít bude, proto vztyčí hlavu
9. Sláva Otci i Synu, i Duchu svatému.
Jako byla na počátku i nyní a navždy
až na věky věků. Amen.

Pozn.:

šálemský král Malkisedek (...) byl knězem Boha Nejvyššího
(Gn 14, 18–20)

Tento Melchisedech, král Sálemu a kněz nejvyššího Boha, vyšel vstříc Abrahamovi, když se vracel po vítězství nad králi. Požehnal mu a Abraham mu z veškeré kořisti dal desátý díl. Jméno Melchisedech se vykládá jako král spravedlnosti, král Sálemu pak znamená král pokoje. Je bez otce, bez matky, bez předků, jeho dny nemají počátek a jeho život je bez konce. A tak podobou Synu Božímu zůstává knězem navždy.

(Žd 7)

Koncert je pořádán za laskavé podpory

Církve československé evangelické

a společností:

JMP Jihomoravská
plynárenská

občanské sdružení **LOGO**

pořádá

Jarní benefiční koncert

ve prospěch osob se závažnými
poruchami komunikace

Program

Mluvit bez obav

Pomozte lidem, kteří nemohou mluvit

Dárčovské sms ve tvaru

DMS OSLOGO

zasílejte, prosím, na tel. číslo

87777

Cena DMS je 30 Kč.
Občanské sdružení LOGO
obdrží 27 Kč.

28. dubna 2007, 17.30
Červený kostel, Komenského nám., Brno